

Alojzy Rachański

Analiza dzieła malarskiego

Kucie kos – Artur Grottger , cykl „Polonia”

Kucie kos

I.

1. Jeden z czterech cykli kartonów zatytułowanych „Polonia”.
2. Wszystkie kartony sygnowane „AG” i datowane 1863 rok.
3. Kierunek w sztuce – klasycyzm w plastyce romantycznej.
4. Format rysunku- wymiary ok. 35,5 – 14 cm x 47-57 cm.
5. Technika żółty karton, kredka czarna, światło wydobyte białą.
6. Obraz został zakupiony podczas wykonywania ostatnich plansz i na wiedeńskiej wystawie figurował jako własność Jonasa Palfty, węgiera, który przekazał cykl muzeum w Budapeszcie .

II.

1. Autorem cyklu rysunków jest Artur Grottger – malarz z okresu powstania styczniowego. Był to okres w literaturze i sztuce określany jako klasycyzm epoki romantyzmu.

2. Biografia malarza :

Artur Grottger urodzony w Ottynowicach 11 października 1837 roku , był jako pierwsze dziecko Jana i Krystyny Grottgerów. Od jedenastego roku życia pozostawał w rodzinnym domu, typowym dworze średniozamożnej szlachty kresowej. Tu w rodzinnym domu rozpoczął naukę rysunku i malarstwa pod kierunkiem ojca dość utalentowanego malarza amatora. Z jego wspomnień Artur poznaje dzieje powstania listopadowego. Pierwsze rysunki Artura były próbą przedstawienia barwnych opowiadań Jana Józefa Grottgera.

W okresie Wiosny Ludów młody Grottger rozpoczął regularną naukę we Lwowie kontynuując jednocześnie studia artystyczne u znanego malarza Jana Maszkowskiego i bardzo krótko u Juliusza Kossaka. W tym okresie poznał Grottger późniejszego opiekuna- mecenasa Aleksandra Pappenheima arystokratę węgierskiego mieszkającego w Wiedniu. Jesienią 1852 roku przenosi się Artur do Krakowa, gdzie studiuje w Szkole Sztuk Pięknych. Po dwóch nauki z Krakowa wyjeżdża do Wiednia. Po śmierci ojca rodzina znalazła się w trudnym położeniu materialnym. Siedemnastoletni Artur musiał pomagać matce i rodzeństwu. Warunki w jakich żył wtedy artysta stały się przyczyną jego późniejszej choroby i przedwczesnej śmierci. Przebywając w Wiedniu poprawiły się warunki finansowe Grottgera, który zarabiał na ilustracjach do dramatów i czasopism. Liczne prace artysty powstały przed rokiem 1861 w Wiedniu oraz w czasie wakacji i świąt w kraju. Są to sceny batalistyczne, polowania, portrety oraz obrazy historyczne: „Ucieczka Henryka Walezego”, „Zygmunt i Barbara” oraz dwa krótkie cykle niezwykle ważne dla późniejszego rozwoju artystycznego „ Szkoła szlachcica”. Wydarzenia warszawskie z 1858 roku stały się zapowiedzią artysty do namalowania I cyklu rysunków Warszawa I, wystawionego w wiedeńskim „Kunstweriem” w roku 1861. Niedługo po tym w roku 1862 rozpoczął Grottger cykl drugi poświęcony temu samemu tematowi

Warszawa II(cykle odnalezione w 1925r. w Londynie w zbiorach Wictoria- and Albert Musseum). W marcu 1863roku przyjechał Grottger do Lwowa aby przedostać się do zaboru rosyjskiego i wziąć udział w walce jednak nie pozwalała mu nato stan zdrowia. W ciągu kilkunastu dni marca powstają trzy kartony nowego cyklu Polonia były to : „ Branka”, „ Kucie kos” i „ Bitwa”. Następnym cyklem kartonów Grottgera to Lituania , pierwszy jej karton to „ Puszcza” datowany jest na rok 1864. Bawiąc we Lwowie w styczniu 1866 roku poznał Grottger Wandę Mone dla której dedykuje dwa ostatnie cykle Lituanii i Wojny. W czerwcu 1866 został zaproszony do Dynisk majątku Izydory Skolimowskiej, gdzie przez cały miesiąc przebywała wówczas Wanda. Symbolem miłości malarza do panny Mone pozostała sosna, rosnąca do dzisiaj pod Dyniskami . Z pamiętnika panny Mone dowiadujemy się , że Grottger wykonał wtedy karton piąty „ Duch” i. Że ona sama pozowała do tego rysunku. W Dyniskach ukończył Grottger „ Widzenie”. Realizacja cyklu „ Wojna” trwała bardzo długo bo do lipca 1867 roku. Pierwszy karton „ Pójdź ze mną przez padół płaczu „ przedstawia autoportret artysty z narzeczoną Wandą. Cykl „ Wojna” został zakupiony przez cesarza Franciszka Józefa. Dzięki temu Grottger mógł sobie pozwolić na południe Francji. Pod opieką swego przyjaciela Marcelego Krajewskiego udał się najpierw do Padu a później w Pireneje tam niedługo po przyjeździe zmarł po długotrwałej chorobie płuc 13 grudnia 1867r. W lipcu 1868 roku Wanda Mone sprowadziła jego zwłoki do Lwowa.

III. Rys historyczny dzieła:

W czterech największych cyklach zatytułowanych Warszawa I , Warszawa II, Polonia, Lituania i Wojna stworzonych w okresie siedmiu lat skrytykowała się najistotniejsza treść w twórczości Artura Grottgera. Twórczość jego była przesycona uczuciem rysownika i poety romantycznego, którego cechowała miłość do zniewolonej ojczyzny. Dla Polski twórczość artystyczna Grottgera Jest dowodem współżycia polskiej kultury ze sztuką ogólnoeuropejską w okresie plastyki romantycznej. Grottger wg Mieczysława Tretera był w swej twórczości wizjonerem na jawie o wysoce uczuciowym napięciu i niezwykłym wewnętrznym bogactwie duchowym. W tym leży tajemniczy poetycki nastrój i charakter jego twórczości stąd też prace jego są tak odmienne od twórczości współczesnych mu niemieckich romantyków jak Ludwik Pichter i Schwint. Grottger nie dokonał w sztuce rewolucji, nie zrywał z zasadami ustalonymi przez szkoły akademickie choć pod koniec życia starał się ograniczać ich wpływ na swą twórczość. Posłannictwo twórczości Artura Grottgera polegało na pokazaniu w swych kartonach chwili dziejowej dla narodu polskiego.

IV. Tematyka obrazu:

„ Kucie kos” Artura Grottgera jest trzecim kartonem z cyklu „ Polonia” narysowanym w 1863r. podczas krótkiego pobytu w kraju szykującego się do powstania. W każdym rysunku „ Polonii” zawarta jest akcja poprzedzająca daną

scenę oraz zapowiedź następnych. W rysunku „Kucie kos” oglądamy mały wycinek szerokiej opowieści o szybkich bezładnych i trochę w popłochu robionych ostatnich przygotowaniach do powstania. Charakteryzując zebranych w kuźni ludzi wprowadza nas artysta w krąg rozmaitych uczuć i postaw wobec nadchodzących niewiadomych jeszcze zdarzeń. Jest tu pełen wysiłku pośpiech kowali podczas kucia, skupienie powstańców ich smutne zamyślenie, niepokój wyczekiwania oraz chęć wyzwolenia się z dręczących przeczuć. Na twarzach powstańców rysuje się strach przed zbliżającą się walką zbrojną i rozstanie z rodziną. Ukryta w cieniu kobieta z dzieckiem na ręku wprowadza temat pożegnania. Jeden z powstańców nasłuchujący w drzwiach spodziewa się nadejścia wroga. Całą tę grupę koncentruje światło idące od rozżarzonego białego metalu na którym skupiają się spojrzenia pierwszoplanowych postaci.

V. Warsztat malarski

1. Kompozycja- rytmiczna, dynamiczna, otwarta i skupiona.
2. Barwa – zimna
3. Plama – regularna, mała.
4. Linie- proste, poziome, pionowe, ukośne, krzywe, regularne, przerywane.
5. Faktura- wypukła wgłębiona, kombinowana.
6. Przestrzeń nieograniczona otwarta, odśrodkowa i dośrodkowa.
7. Światłocień- wielopunktowy liniowy, kształty regularne skupione.

VI. Interpretacja:

Artur Grottger- malarz scen batalistycznych z okresu powstania styczniowego. Malował na swych kartonach kolejność wydarzeń historycznych, które rozgrywały się w zaborze rosyjskim w latach 1858-1864. Przesłaniem artysty romantyka było podtrzymanie na duchu narodu polskiego przed dzień i w czasie trwania powstania. Jego twórczość rodziła się z serca i miłości do ojczyzny, był jej synem, który winien jej służyć w trudnych dziejowych chwilach. Właściwa mu skłonność do szukania głębszej prawdy sprawiła, że dostrzegał ludzi także w obozie wroga. Przewycięzał antagonizmy narodowe ukazując w swych obrazach nie tylko motyw walki lecz także pojednanie.

VII. Wrażenia własne :

Obraz „Kucie kos” Artura Grottgera wywarł na mnie duże wrażenie, gdyż ukazuje wolę walki narodu polskiego z rosyjskim zaborcą. Artur Grottger poprzez to dzieło ukazuje obudzenie się świadomości narodowej Polaków. Jestem pełen podziwu dla kunsztu mistrzostwa twórczości i heroicznej pracy malarza, który w obliczu ciężkiej choroby starał się dokończyć dzieło swojego krótkiego życia jakim były „Kartony realistyczno-klasycystyczne przedstawiające społeczeństwo polskie w dobie powstania styczniowego”.

Był wielkim Polakiem, malarzem, patriotą, romantykiem. Myślę, że gdyby żył dłużej pozostawił by po sobie wiele znaczących dzieł dla polskiego malarstwa.

Bibliografia:

1. Wiesław Jaszczuk- „Artur Grottger Pięć cykli” , Warszawa 1959 rok.

- 2. Ludwik Świerzawski – „Rapsot powstańczy” , Łódź 1980 rok.**
- 3. Mieczysław Treter – „Nieznany cykl Artura Grottgera – Warszawa II”
Lwów – Warszawa 1926 rok.**
- 4. Tadeusz Dobrowolski – „Malarstwo polski ostatnich dwustu lat” ,
Wrocław – Kraków , Gdańsk, Łódź Zakład Narodowy im. Ossolińskich
1989r.**